

สารบัญ

คำนำ	(1)
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(12)
บทสรุปผู้บริหาร	(18)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ข้อความคิดทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	7
2.1 บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อหลักความเป็น กฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ	7
2.1.1 ที่มาของหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนุญ	8
2.1.2 เหตุที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด	9
2.1.3 การคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนุญ	10
(1) กลไกในรัฐธรรมนูญ	11
(2) การคุ้มครองสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุด ของรัฐธรรมนุญโดยองค์กรตุลาการ (Judicial Review)	12

2.2	หลักการพื้นฐานของวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	18
2.2.1	วิธีการ review incidenter และวิธีการ review principaliter	19
2.2.2	หลักการพื้นฐานอื่น	21
(1)	หลักประกันขั้นพื้นฐานในการพิจารณาคดี โดยเปิดเผย	21
(2)	หลักการค้นหาความจริงโดยการไต่สวน	22
(3)	หลักการมีอำนาจเหนือวัตถุแห่งคดี และ หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณา ตามหน้าที่	23
(4)	หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจา และหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยลายลักษณ์อักษร	23
(5)	หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณา แบบไม่มีคู่ความพิพาทกัน	24
(6)	หลักการให้เหตุผลในคำวินิจฉัย	24
2.3	สภาพบังคับและผลผูกพันของคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ	25
2.3.1	ประเภทของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	25
(1)	การจำแนกโดยพิจารณาว่าเป็นคำวินิจฉัย ในทางเนื้อหา แห่งคดี หรือเป็นคำวินิจฉัย ในส่วนของวิธีพิจารณาคดี	26
(2)	การจำแนกโดยพิจารณาว่าเป็น คำวินิจฉัยระหว่างคดีกับคำวินิจฉัยที่ทำ ให้เสร็จสิ้นคดี	27

(3) การจำแนกโดยพิจารณาเนื้อหาของคำวินิจฉัยนั้น ๆ ว่าเป็นคำวินิจฉัยที่พิสูจน์สิทธิ หรือเป็นคำวินิจฉัยให้กระทำการ หรือเป็นคำวินิจฉัยที่เป็นการก่อตั้งสิทธิ	27
2.3.2 ลักษณะโดยทั่วไปของสภาพบังคับ	28
(1) สภาพบังคับทางแพ่ง	28
(2) สภาพบังคับทางอาญา	30
(3) สภาพบังคับทางมหาชน	30
2.3.3 ลักษณะโดยทั่วไปของผลบังคับ	31
(1) ผลบังคับทางกฎหมายพิจารณาในแง่รูปแบบ (formelle Rechtskraft)	32
(2) ผลบังคับทางกฎหมายพิจารณาในแง่เนื้อหา (materielle Rechtskraft)	32

บทที่ 3 สภาพบังคับและผลผูกพันของคำวินิจฉัยของ

ศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศ .....

3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน .....

3.1.1 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ....

(1) โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ .....

(2) อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ .....

3.1.2 หลักการทั่วไปเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความของ

ศาลรัฐธรรมนูญ .....

(1) หลักการยื่นคำร้อง .....

(2) การคัดค้านตุลาการ .....

(3) หลักการเปิดเผยต่อผู้มีส่วนร่วมในคดี .....

(4) หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย .....

(5) หลักการปฏิเสธคำร้องในชั้นต้น	48
(6) หลักค้นหาความจริง	49
(7) หลักกำหนดกระบวนการพิจารณาโดยคู่ความ	49
(8) คำวินิจฉัยศาล การอ่านและการเปิดเผย	51
3.1.3 คำบังคับตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	52
(1) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลผูกพัน ในกรณีทั่วไป	52
(2) กรณีที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมี คำบังคับเป็นกฎหมาย	63
3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา	83
3.2.1 ความเบื้องต้น	84
3.2.2 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลสูงสุดสหรัฐ ...	85
3.2.3 การรับคดีไว้พิจารณาและวิธีพิจารณาความของ ศาลสูงสุดสหรัฐ	87
3.2.4 สภาพบังคับและผลผูกพันของคำวินิจฉัย	91
3.3 ประเทศฝรั่งเศส	92
3.3.1 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ	92
(1) โครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	93
(2) อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ..	104
3.3.2 วิธีพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ฝรั่งเศส	122
(1) ระยะเวลาในการพิจารณา	122
(2) กระบวนการวิธีพิจารณา	123
(3) คำวินิจฉัย	124
3.3.3 ผลของคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ...	125

3.3.4 การบังคับตามคำวินิจฉัยของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญ	136
(1) การบังคับตามคำวินิจฉัยโดยรัฐสภาและ ฝ่ายบริหาร	137
(2) การบังคับตามคำวินิจฉัยของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญโดยองค์กรตุลาการ	144
บทที่ 4 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไทย	150
4.1 ความเบื้องต้น	150
4.2 องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ	153
4.3 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	155
4.3.1 กระบวนการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของกฎหมาย	155
(1) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ ร่างกฎหมายก่อนจะมีผลใช้บังคับ	155
(2) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ กฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว	156
4.3.2 กระบวนการตรวจสอบการดำเนินการภายใน วงงานของรัฐสภา	159
4.3.3 กระบวนการวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพและ คุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และ กรรมการการเลือกตั้ง	160
4.3.4 กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องเกี่ยวกับ พรรคการเมือง	161

4.3.5 กรณีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ..	163
4.3.6 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญกรณีอื่น ๆ	164

บทที่ 5 สภาพบังคับและผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในประเทศไทย	166
---	-----

5.1 วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไทย	166
--	-----

5.1.1 ข้อความทั่วไป	166
---------------------------	-----

5.1.2 การยื่นและการถอนคำร้อง	171
------------------------------------	-----

5.1.3 การมีมติรับหรือไม่รับคำร้อง	177
---	-----

5.1.4 การคัดค้านตุลาการ	179
-------------------------------	-----

5.1.5 การพิจารณา	183
------------------------	-----

5.1.6 การวินิจฉัยหรือคำสั่ง	186
-----------------------------------	-----

5.2 ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540	187
--	-----

5.2.1 ระยะเวลาเริ่มต้นของการมีผลผูกพัน	188
--	-----

(1) พิจารณตามหลักทั่วไปของการทำ คำพิพากษาของศาล	190
--	-----

(2) พิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดเรื่องระยะเวลาเริ่มต้นมีผลผูกพัน ไว้เป็นการเฉพาะ	194
---	-----

5.2.2 ขอบเขตของการมีผลผูกพัน	207
------------------------------------	-----

5.2.3 บุคคลที่ถูกผูกพันต่อคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญ	215
--	-----

(1) คำวินิจฉัยที่มีผลบังคับเป็นกฎหมาย	216
---	-----

(2) คำวินิจฉัยในกรณีอื่น	218
--------------------------------	-----

บทที่ 6 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	
และผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	220
6.1 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	220
6.1.1 บุคคลที่ถูกผูกพันต่อสภาพบังคับของคำวินิจฉัย	222
6.1.2 ผลของสภาพบังคับของคำวินิจฉัย	224
6.1.3 การทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	233
6.2 ปัญหาเกี่ยวกับผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	235
6.2.1 ระยะเวลาเริ่มต้นของการมีผลผูกพัน	236
6.2.2 ขอบเขตของกำรมีผลผูกพัน	246
6.2.3 บุคคลที่ถูกผูกพันต่อคำวินิจฉัย	257
6.2.4 ผลของความผูกพันของคำวินิจฉัย	264
บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	270
7.1 สภาพบังคับของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไทย	270
7.2 ผลผูกพันของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไทย	273
7.3 ข้อเสนอแนะ	274
บรรณานุกรม	181